

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. K. i Z. K.

przeciwko Stowarzyszeniu [...] w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 marca 2022 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 1 października 2021 r., sygn. akt II Ca [...],

1) odrzuca zażalenie w części dotyczącej odrzucenia wniosku o uzasadnienie postanowienia z dnia 18 sierpnia 2021 r. (pkt 1 zaskarżonego postanowienia);

2) oddala zażalenie w pozostałej części;

3) zasądza od strony pozwanej na rzecz Z. K. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 1 października 2021 r. Sąd Okręgowy w S. odrzucił wniosek pozwanego o uzasadnienie postanowienia z dnia 18 sierpnia 2021 r. (punkt 1) oraz odrzucił skargę kasacyjną pozwanego od wyroku tego sądu z dnia

17 lutego 2021 r. (punkt 2) z powodu jej nieopłacenia w terminie wynikającym z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. W uzasadnieniu przytoczył przyczyny oddalenia - postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2021 r. - wniosku pozwanego o zwolnienie go od kosztów sądowych. Wskazał, że z dokumentów przedstawionych przez pozwanego wynika, iż w okresie sporządzania i wnoszenia skargi kasacyjnej dysponował znacznymi środkami finansowymi, nie ma trudności w ich pozyskaniu, zamiast zaś zabezpieczyć je na pokrycie kosztów sądowych przeznacza na inne cele. Pozwany w kwietniu 2021 r. pożyczył od innej osoby fizycznej na okres roku kwotę 150 000 zł (umowy pożyczki k. 368, 369), a następnie w dniu 18 czerwca 2021 r. (już po wniesieniu skargi kasacyjnej) zwrócił pożyczkodawcy kwotę 4 900 zł (wyciąg – k. 351), pomimo że termin zwrotu pożyczki nie nadszedł, a już tylko ta kwota w całości pokryłaby opłatę od skargi kasacyjnej. Sąd Okręgowy wskazał również, że pomimo twierdzeń o braku środków pozwany zawarł w dniu 24 sierpnia 2020 r. (k. 371) długoterminową umowę najmu nowego samochodu M. [...] na okres 4 lat, przy czym miesięczne zobowiązania z tego tytułu przekraczają 1 300 zł. Użytkownikiem tego samochodu jest członek zarządu pozwanego A. J. – S., poważne zaś wątpliwości budzi przydatność takiego właśnie samochodu do deklarowanego przewozu starszych członków stowarzyszenia.

W zażaleniu na to postanowienie pozwany zaskarżył je w całości. Zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej i wybiórczej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego i brak uwzględnienia całokształtu sytuacji finansowej pozwanego, które to naruszenie skutkowało sprzecznością dokonanych ustaleń faktycznych z treścią materiału dowodowego oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez nałożenie na pozwanego (w następstwie oddalenia wniosku o zwolnienie go od kosztów sądowych) obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w wysokości, która przekracza faktyczne możliwości uiszczenia przez pozwanego tych kosztów. Skarżący wniósł, na podstawie art. 397 § 3 w związku z art. 380 k.p.c., o rozpoznanie postanowienia Sądu Okręgowego w S. o oddaleniu wniosku pozwanego o zwolnienie go od kosztów sądowych, uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości oraz zasądzenie od powoda Z. K. na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów

zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu, według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Możliwość zaskarżenia do Sądu Najwyższego orzeczeń sądu drugiej instancji dotyczy jedynie tych rozstrzygnięć, które zostały wymienione w art. 394¹ § 1 i 1¹ k.p.c. Postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające wniosek o uzasadnienie postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie należy do rozstrzygnięć zaskarżalnych zażaleniem. Z tych też względów zażalenie, którym to skarżący zaskarżył postanowienie z dnia 1 października 2021 r. w całości, podlegało odrzuceniu w części skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu zawartemu w punkcie pierwszym sentencji.

W pozostałym zakresie zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie rozważań wskazać należy, że skarga kasacyjna jest w sprawie niedopuszczalna. Stosownie bowiem do art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o czynsz najmu lub dzierżawy, taki zaś przedmiot miała rozpoznana sprawa. Pod pojęciem spraw o czynsz najmu lub dzierżawy rozumiane są, niezależnie od sposobu obrony pozwanego, sprawy dotyczące uiszczania czynszu, jego rodzaju, wysokości, sposobu płacenia, istnienia zobowiązania z tego tytułu, sprawy o ustalenie stosunku prawnego lub o ukształtowanie, jeżeli ich przedmiotem ma być czynsz najmu, jak również sprawy o zwrot nadpłaconego czynszu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2021 r., I CSK 734/20, niepubl. i powołane w nim judykaty). Odrzucenie przez Sąd Okręgowy wniesionej przez pozwanego skargi kasacyjnej jest zatem prawidłowe niezależnie od merytorycznej oceny przyczyny jej odrzucenia wskazanej przez Sąd Okręgowy, a kwestionowanej przez skarżącego w zażaleniu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że zwolnienie od kosztów sądowych może być przyznane wyłącznie w sytuacji, w której niemożność poniesienia kosztów postępowania, w całości lub części, ma charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. Na gruncie art. 103 u.k.s.c. Sąd Najwyższy wskazywał dodatkowo, że osoba prawna (jednostka organizacyjna

niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną) ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych jest zobligowana nie tylko przytoczyć fakty, mające przemawiać za uwzględnieniem wniosku, ale również spoczywa na niej ciężar wykazania tych faktów, prezentowane zaś w tym zakresie środki dowodowe powinny być dostosowane do konkretnej osoby prawnej, przedstawiać jej sytuację z należytą starannością, z zachowaniem zasady lojalnej współpracy z sądem i umożliwiać kompleksową i rzetelną ocenę sytuacji majątkowej takiego podmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2019 r., IV CZ 105/18, niepubl.).

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przedstawiono przekonujące i wystarczające argumenty przemawiające za stanowiskiem o odmowie, na podstawie art. 103 u.k.s.c., zwolnienia z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych obejmujących na tym etapie postępowania koszt opłaty od skargi kasacyjnej. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługiwał na uwzględnienie, Sąd Okręgowy bowiem miał podstawy do uznania, że w chwili wniesienia skargi kasacyjnej pozwany dysponował środkami na pokrycie opłaty od skargi kasacyjnej i już tylko ta okoliczność czyni zażalenie niezasadnym. Skarżący w zażaleniu nie podważa tego ustalenia, wskazuje natomiast, że środki, które przeznaczył na spłatę pożyczki przed terminem jej wymagalności (4 900 zł), zamiast tytułem opłaty od skargi kasacyjnej (3 500 zł), skutkowały zmniejszeniem kosztów zaciągniętej pożyczki, które będzie musiał pokryć. Podnoszona przez skarżącego okoliczność ma jednak charakter irrelevantny, skoro w dacie zaciągnięcia pożyczki związane z nią koszty były jej stronom znane, a zgodnym z doświadczeniem życiowym jest stwierdzenie, że decyzja w przedmiocie zaciągnięcia pożyczki musiała opierać się również na założeniu, iż pożyczkobiorca będzie całą kwotą kosztów dysponował w przyszłości. Wynikające z pożyczek zobowiązanie do pokrycia ich kosztów nie wyprzedza kosztów sądowych, sam zaś fakt uzyskania przez pozwane stowarzyszenie środków finansowych w wyniku zawartych przez jego przedstawicieli umów pożyczek wskazuje, że po stronie pozwanego nie występuje trwały brak możliwości uzyskania środków na uiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej. W konsekwencji na uwzględnienie nie zasługiwał również zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 Europejskiej Konwencji

o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Skarżący w toku postępowania przed sądami obu instancji był zwolniony od kosztów sądowych, odmowa zaś zwolnienia od tych kosztów na etapie postępowania kasacyjnego wynikała z prawidłowej oceny, że skarżący dysponował na tym etapie postępowania środkami pozwalającymi mu na uiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej w wysokości 3 500 zł. Skarżący nie powoływał się we wniosku o zwolnienie ani w zażaleniu na regulację art. 104 ust. 2 u.k.s.c. Ocena, czy przepis ten znajdował w sprawie zastosowanie, pozostaje jednak bez wpływu na rozstrzygnięcie, a to wobec niedopuszczalności skargi kasacyjnej.

Z tych względów, Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

[as]